

NAAPURI
Lasten kuvakirja

NAAPURI
Lasten kuvakirja

Lahden ammattikorkeakoulu
Graafisen suunnittelun suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyön kirjallinen osa
31.5.2006
Terhi Haikonen

Lahden ammattikorkeakoulu, Muotoiluinstituutti
Kuvallisen viestinnän koulutusohjelma
Graafisen suunnittelun suuntautumisvaihtoehto
Haikonen, Terhi Emilia

NAAPURI
Lasten kuvakirja
Opinnäytetyö, 48 sivua
31.5.2006

Hakusanat: graafinen suunnittelu, kuvitus, kuvakirjat, uupumus

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni on lasten kuvakirja *Naapuri*. Kirja käsittelee vanhempien uupumisen, masennuksen ja avun antamisen teemoja lasten näkökulmasta. Tein kirjaan kuvat ja taiton. Tekstin kirjoitti Hanna Leinonen. Kuvitukset tein tussipiirroksina, joita muokkasin ja väritin Photoshop CS2 -ohjelmalla. Kirjallisessa osassa tarkastelen kuvakirjoja, jotka käsittelevät arkitodellisuutta. Tutkin olemassa olevia kuvakirjoja ja niissä käsiteltyjä perheen sisäisiä jokapäiväisiä ongelmia. Tavoitteenani oli tehdä lasten kuvakirja, jonka avulla lapsi ymmärtää vanhempiensa ympäristön tuomia paineita. Halusin myös kehittyä kuvittajana ja uudistaa kuvitustyyliäni.

Lahti Polytechnic, Institute of Design
Faculty of Visual Communication
Department of Graphic Design
Haikonen, Terhi Emilia

NAAPURI
An Illustrated Children Book
Thesis work, 48 pages
31. 5. 2006

Key words: graphic design, illustration, picture books, exhaustion

Abstract

My thesis work is an illustrated book for children called *Naapuri*. In the book, themes of parents' exhaustion, depression and cure are covered in childrens' point of view. I have illustrated and made a desing for the book. Hanna Leinonen wrote the story. I used Photoshop CS2 software to color and process my ink drawings. In the written part I analyse children books that mirror daily life. I discuss existing books and focus on the way everyday family problems are depicted in them. My aim was to make an illustrated children book, that could be used to deepen childrens' understanding of their parents' exhaustion. I also wanted to improve and renew my style as an illustrator.

Sisältö

Tiivistelmä / Abstract 4

Johdanto 7

Realistisen kuvakirjan keinot arjen kuvaajana 8

Realistisen kuvakirjan lyhyt historia 8

Kuvakirjojen perhemallit 11

Jokapäiväinen elämä 11

Arkielämän huumori 12

Kiusaaminen 14

Vaikeat ajat 16

Yhteenveto 18

***Naapuri* 20**

Tarinan taustaa 20

Tositapahtumista tarinaksi 21

Hahmojen kehittäminen 22

Piirroksia 23

Väri 24

Lopulliset kuvat 24

Taitto 25

Fontit 25

Formaatti, paperi ja paino 26

Arviointi 27

Lähteet 28

Liitteet 29

Runo 29

Kuva-analyysi 35

Kuvat 39

Johdanto

Opinnäytetyöni on realistinen lasten kuvakirja *Naapuri*. Se kertoo kaksoispojista ja heidän oudoista naapureistaan. Yleisemmällä tasolla kirja käsittelee vanhemman uupumuksen ja masennuksen vaikutusta lapseen. Myös avunannon ja naapuruuden teemoja käsitellään.

Tavoitteenani oli tehdä lasten kuvakirja, joka välittäisi halutun viestin selkeästi ja mielenkiintoisesti. Halusin myös kehittyä kuvittajana ja löytää uusia kuvitustyyylejä ja -tekniikoita.

Kuvituksissa käytin nestemäistä tussia ja tussiterää. Tussipiirroksia väritin ja muokkasin Photoshop CS2 -ohjelmalla.

Tutkimusosassa tarkastelen realistisia kuvakirjoja ja niiden historiaa. Tutkin myös julkaistuja realistisia kuvakirjoja viime vuosikymmeniltä. Analysoin erityisesti kuvakirjoja, joissa käsitellään perheen sisäisiä ongelmia, kuten perheenjäsenen kuolemaa, mutta myös kirjoja, joissa kuvataan arkipäivän elämää.

Kerron myös kuvitusprosessistani ensimmäisistä luonnoksista valmiiseen kirjaan asti.

Realistisen kuvakirjan keinot arjen kuvaajana

Torben Gregersen on jaotellut lasten kuvakirjat katselukirjoihin, kuvakertomuksiin, kuvakirjoihin ja kuvitettuihin lastenkirjoihin. Katselukirjat ovat pienimmille lapsille tarkoitettuja kirjoja, joissa ei välttämättä ole ollenkaan tekstiä. Kuvakertomuksen kuvat luovat tarinan, jota teksti vain tukee. Kuvitetussa lastenkirjassa teksti on pääosassa ja kuvia ei ole joka aukeamalla. Kuvakirjassa teksti ja kuvat luovat yhdessä kokonaisuuden. (Heinimaa 2001, 142-143.)

Perehdyn erityisesti realistisiin lasten kuvakirjoihin. Realistisella kuvakirjalla tarkoitetaan kuvakirjoja, joissa esiintyvät hahmot ovat ihmisiä, jotka toimivat todellisen kaltaisessa maailmassa. Olen siis jättänyt sadut ja fantasiakirjat – kuten Muumi- tai Barbababa-kirjat – tutkimuksen ulkopuolelle, vaikka niissä hahmot toimivatkin usein hyvin inhimillisesti.

Realistisen kuvakirjan lyhyt historia

8

Realistinen lastenkirjallisuus on ollut jo kauan olemassa. Artikkelissaan Realistisen lastenkirjan lapsikuva Maija Karjalainen mainitsee suomalaisen realistisen lastenkirjallisuuden isäksi jo Zacharias Topeliuksen (2001, 56). Topelius kirjoitti satujen ohella myös realistisia lastenkertomuksia. Ne sijoittuivat turvalliseen kotiympäristöön ja kuvaavat hyvin 1800-luvun por-

variperheiden elämää. Onnellisen perhe-elämän lisäksi Topelius kuvaa myös perheiden surua. Usein tarinoiden aiheena oli lapsen kuolema. (Lehtonen 2003, 27-28.)

1970-luvulla realistinen lastenkirja nostettiin uudella tavalla esiin. Yhteiskunta oli muuttumassa ja lastenkulttuuri haluttiin saada mukaan muutokseen. Lastenkirjallisuutta käytettiin yhtenä tuon muutoksen välineenä. (Havaste 2001, 51). Syntyi tarve kuvata todellista maailmaa myös lapsille. Muuttuvan lastenkirjallisuuden kärjessä oli kirjailija ja kuvittaja Camilla Mickwitz. Hänet tunnetaan parhaiten animaattorina; hän on luonut kaikille suomalaisille tutun Pikku Kakkosen tunnusanimaation. Hänen kirjoissaan kuvataan realistisesti, mutta myös sympaattisesti tavallisten lasten arkea, kuten kirjassa *Jason* (1975), joka sekin oli alun perin animaatio.

Jason

Jason on pieni, mustatukkainen poika, joka asuu yhdessä yksinhuoltajaäitinsä Kaarinan kanssa kerrostalossa. Arkiaamuisin Jasonin äiti menee töihin, kuten talon muutkin aikuiset. Vanhukset ja lapset jäävät taloon tai menevät puistoon tai kouluun. Jason menee hoitoon Hannan luokse. Jasonin äiti on töissä tehtaalla. Työpäivän loputtua Kaarina menee Jasonin kanssa kauppaan ja he syövät iltaruoaan. Iltaisin he katsovat televisiota. Kaarinalla on myös toinen työ taidekoulun alastonmallina, koska tehtaalta saatu raha ei yksistään riitä. Äiti käy usein kampaajalla laitattamassa hiuksensa, ja välillä Jasoninkin tukka leikataan. Kaarinan vapaapäivinä heillä ei ole kiire minnekään.

Ilmestyessään Jason-kirja on varmasti herättänyt huomiota, koska siinä esiintyy työssäkäyvä yksinhuoltajaäiti. Nykyään mitä erikoisemmat perhe-

mallit ovat lastenkirjoissa edustettuina, mutta aikaisemmin lastenkirjoissa esiintyi lähes ainoastaan perinteisiä ydinperheitä.

Kirjan herkullisin hahmo on Jasonin äiti Kaarina. Kaarina elättää pienen perheensä työskentelemällä tehtaalla, luultavasti minimipalkalla. Kun rahat

eivät silti riitä, hän ottaa iltatyön alastonmallina. Kaarina on usein stressaantunut. Kirjassa hän hotkaisee ruokansa ja hoputtaa Jasoniakin syömään nopeammin, kunnes muistaa, ettei ole enää tehtaalla, eikä kiirehtimiseen ole tarvetta. Kaarina on myös hiukan turhamainen. Hän tulee huonolle tuulelle, jos hiukset ovat huonosti, eikä hänen olonsa parane ilman kampaajakäyntiä. Kaarina on ehkä inhimillisin ja sympaattisin äiti, jonka olen kuvakirjoissa kohdannut. Hänen räiskyvän luonteensa rinnalla Jason tuntuu jopa jäävän varjoon. Jason onkin olosuhteiden riepoteltavana, kuten kaikki lapset ovat. Jason ei ole aktiivinen toimija, kuten monet nykyaikaisten

lastenkirjojen lapsisankarit, vaan aivan tavallinen lapsi, jolla ei ole suurtaakaan valtaa omaan elämäänsä.

Heillä ei varsinaisesti ole perheongelmia. Rahan ja ajan puute vain vaikeuttaa heidän jokapäiväistä elämäänsä. Jason ei tiedosta ongelmien olemassaoloa, koska ne ovat osa hänen normaalia arkeaan. Jasonia riepotellaan paikasta toiseen, kuten kirjan viimeinen kuva osoittaa. Siinä edellisellä sivulla rauhassa pullia paistanut Kaarina on taas menossa. Hänestä näkyy vain jalka ja takin helmaa, ja Jason roikkuu hänen kädessään ilmassa lentäen.

Kuvamaailmaltaan *Jason* tulee lähelle lapsen omaa maailmaa. Hahmot on piirretty yksinkertaisesti, jopa lapsenomaisesti. Muodot ovat pyöreitä ja pehmeitä. Myös liitujen valitseminen tekniikaksi korostaa kuvien lapsenomaisuutta. Värejä on käytetty runsaasti, mutta suuret ja tasaiset väripinnat rauhoittavat kuvia.

Nykyään *Jason*-kirja voi tuntua jopa tylsältä. Siitä puuttuu nykyajan realistisille lastenkirjoille tyypillinen runsas huumori ja mielikuvituksellisuus. *Jasonissa* on kuitenkin voimakas rehellisyyden ja aitouden tunne. Se mahdollistaa kirjalle pitkän elämän ja jää lukijan mieleen.

Kuvakirjojen perhemallit

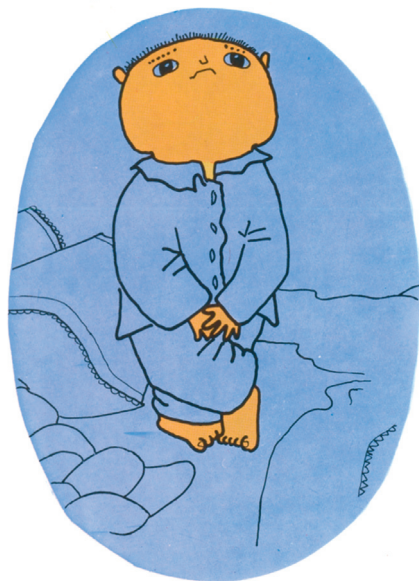
Yksinhuoltajaperhe oli kuvakirjoissa harvinaisuus ennen Jasonia. Perinteisen ydinperheen rinnalla oli lastenkirjallisuudessa lähes ainoastaan erilaisia kasvattiperheitä. Lastenkirjat ovat sen jälkeen kehittyneet yhteiskunnan mukana, tosin hiukan jäljessä, ja nykyisin mitä erikoisemmat perhemallit ovat edustettuina. Realistinen lastenkirja sijoittuu yleensä kotiin ja perheenjäsenten väliset suhteet nousevat tarinan pääosaan. (Karjalainen 2001, 59)

Jokapäiväinen elämä

Arjen kuvaajana realistinen lastenkirja on parhaimmillaan. Parhaiten aikaa kestäneet kirjat ovat käsitelleet arkea realistisesti, mutta huumorin avulla. *Jason*-kirjat ja esimerkiksi Gunilla Bergströmin Mikko Mallikas -kirjat ovat hyvä osoitus tästä. Bergström on kirjoittanut ja kuvittanut Mikko Mallikas

-kirjoja 70-luvulta lähtien. Ne kertovat Mikosta ja hänen isästään, jotka asuvat kaksin tavallisessa kerrostaloasunnossaan. Mikko Mallikas -kirjat käsittelevät arjen ongelmia, joihin tavallinen lapsi voi samaistua, kuten yksinäisyyttä tai kiusaamista.

Mikko Mallikas on oikukas

Mikko Mallikas ei aina myöskään ole kovin kiltti. Kirjassa *Mikko Mallikas on oikukas* (Ruotsinkielinen alkuteos *God natt Alfons Åberg*, 1973) Mikko ei halua mennä nukkumaan, joten hän päättää pitää myös isänsä hereillä. Ensin hän muistaa, ettei ole pessyt hampaitaan. Sitten hän haluaa lasillisen mehua, jonka hän sattuu läikyttämään sängylleen, joten isän pitää kuivata lattia ja vaihtaa lakanat. Sitten Mikolle tulee muka vessahätä, joten isä joutuu hakemaan hänelle potan. Seuraavaksi Mikko kuvittelee, että komerossa on leijona. Isän tarkastettua komeron hän joutuu vielä hakemaan Mikolle tämän nallen. Lopulta isä väsyy niin, että nukahtaa keskelle lattiaa. Nyt kun isä on nukahtanut, ei Mikolla ole enää ketään jota juoksuttaa, joten Mikkokin voi käydä nukkumaan.

Mikko Mallikas on täysin omanlaisensa hahmo lastenkirjallisuudessa. Hän ei ole erityisen kiltti lapsi, eikä myöskään viisas pikkuaikuinen, joka nokkeluudellaan selviäisi vaikeuksista. Hän on tavallinen pikkupoika, jonka on joskus saatava olla hiukan ilkeä.

Arkielämän huumori

Mikko Mallikas -kirjoissa arkielämän koomisuus paljastuu sen karun realistisen kuvauksen kautta. Monissa realistisissa lastenkirjoissa huumori syntyy kuitenkin liioittelemalla ja hausalla dialogilla. Sellainen on esimerkiksi Timo Parvelan kirjoittama ja Taru Castrénin kuvittama *Annan ja Antin aamutouhut* (1999).

Annan ja Antin aamutouhut

Antti herää aamulla ensimmäisenä. Hän koettaa herättää sis-koaan Annaa, mutta tämä ei herää. Antti menee vanhempiensa huoneeseen ja yrittää herättää heitä. Äiti ei herää, ja isäkin herää vasta kun äiti tönäisee hänet sängystä. Isä keittää puuroa ja Anna ja äitikin tulevat aamiaiselle, vaikka Anna nukah- taakin pöytään. Yhtäkkiä vanhemmille tulee kiire töihin. Isä joutuu pukemaan nukkuvan Annan ja äiti yrittää ottaa villin Antin kiinni. Anna herää ja vaatii saada laittaa päälleen prin- sessamekon, mihin isä ei tietenkään suostu. Sillä välin Antti on mennyt sohvan alle piiloon, eikä halua lähteä päiväkotiin. Vanhempien uhkailut ja lahjomiset eivät auta lapsiin. Lopulta äiti päättää, ettei hänkään halua mennä töihin ja menee pöydän alle nukkumaan. Isä taas pukee ylleen äidin mekon. Kaikki nauravat ja Anna suostuu pukemaan pääl- leen tavallisen paidan ja Antti tulee pois sohvan alta. Iltapäivällä isä tulee hakemaan Annan ja Antin päiväkodista, mutta lapset eivät haluaisi lähteä, koska heillä on vielä leikit kesken. Kotona pidetään juhlat.

Kirjan huumori on hyvin lempeää, kaikille nauretaan tasapuolisesti. Komiikka syntyy arkisista tapahtumista ja usein toiston avulla. Hahmojen väliset keskustelut ovat erityisen hauskoja, kuten seuraavassa esimerkissä.

Isä pani aamupuuron kypsymään.

– Joko saa puuroa? kysyi Antti.

Isä kattoi pöydän.

– Joko saa puuroa? kysyi Antti

Isä hämmensi puuroa.

– Joko saa puuroa? kysyi Antti.

Isä lusikoi puuron lautasille.

– Puurolle! isä huusi.

– Minun ei ole kyllä yhtään nälkä, sanoi Antti.

Kirjassa on myös muutama silmänisku aikuiselle, joka lukee kirjaa lapselle. Esimerkki on kohdasta, missä Anna haluaa laittaa ylleen rimpsumekon.

– Se on juhlamekko, sanoi äiti.

– Minulla on tänään juhlat, Anna päätti.

– Elämä on yhtä juhlaa, mutisi isä.

Lapsilukija ei ehkä kiinnitä isän kommenttiin erityistä huomiota, mutta aikuinen osaa arvostaa isän lempeää sarkasmia. Isä myös myöhemmin uhkaa lapsia ylioppilasjuhlien perumisella, elleivät he tottele. Lopussa pidetään lettu-, prinsessa- ja ylioppilasjuhlat, ja isänkin täytyy myöntää elämän todella olevan yhtä juhlaa.

Kiusaaminen

Myös suvaitsevaisuus ja hyväksyminen ovat tärkeitä teemoja lastenkirjoissa. Ulkonäöltään tai olemukseltaan muista poikkeavat lapset ovat usein realististen lastenkirjojen sankareita.

Kuningatar Iida Iso

Kuningatar Iida Iso (1991) on Tuula Korolaisen kirjoittama ja Jukka Lemmetyn kuvittama tarina Iidasta, joka menee uuteen päiväkoitiin. Heti päivän alussa muut lapset haukkuvat Iidaa lihavaksi. Iida kuitenkin vastaa, ettei hän ole lihava vaan täyteläinen. Iidalla on punainen pupu Paavo Pentikäinen. Paavo joutuu ilkeän uhriksi, kun se iltapäivällä katoaa ja löytyy vessan pöntöstä. Iida kuitenkin löytää syyllisen ja Paavo pääsee patterin päälle kuivumaan. Seuraavina päivinä Iida voittaa muut lapset puolelleen huumorintajunsa ja neuvokkuutensa avulla. Kirja loppuu suureen kevätjuhlanäytelmään, jossa kaikki saavat halutessaan olla prinsessoja ja ritareita. Iida haluaa olla kuningatar ja pukeutua punaiseen mekkoon, jossa on rimpsuja ja röyhelöitä, vaikka toisen lapsen äiti onkin sanonut, etteivät rimpsut sovi tukeville ihmisille. Iidan vastaus kuuluu: ”Enemmähän niitä silloin sopii, teidän äiti on varmaan erehtynyt.”

Kuningatar Iida Iso on kirja, joka myöskin pohjautuu komiikan käyttöön. Huumori syntyy itsevarman Iidan kohdatessa ennakkoluuloja ja kiusaa muilta lapsilta ja aikuisiltakin. Lapset reagoivat Iidan kokoon haukkumalla häntä lihavaksi. Iida vastaa haukkuihin huumorilla. Aikuiselle lukijalle tulee

mieleen, että Iida on saanut aikaisemminkin kuulla lihavuudestaan, sen verran nasevasti hän kommentteihin vastailee.

Iida ei myöskään peittele kokoaan. Hän haluaa reilusti lisää ruokaa ja suuremman tuolin ruokapöytään. Iida on urheilullinen. Hän kyllästyy leikkeihin tyttöjen kanssa ja ryhtyy maalivahdiksi poikien jalkapallopeleihin. Iida loistaa maalivahtina, vaikka hän oikeasti haluaakin painonnostajaksi.

Huumori näkyy myös Jukka Lemmetyn kuvituksissa. Lapset ovat ilmeikkäitä ja yksityiskohtia on runsaasti. Kuvissa Iida ei ole oikeastaan kovin paljon muita lapsia isompi, kaikki lapset ovat muodoltaan pyöreitä. Värit ovat kirkkaita ja niitä on käytetty paljon. Kuvat on tehty tussilla ja vesiväreillä paperille. Yksityiskohtia on korostettu puuväreillä tai liiduilla.

Vaikeat ajat

Realistinen lastenkirja voi tukea lasta vaikeissa tilanteissa. Sairaus tai kuolema voivat olla vaikeita lapsen ymmärtää. Ikävistä tapahtumista lukeminen ja luetusta keskusteleminen aikuisen kanssa voi helpottaa tilannetta. Toisaalta aihe, joka koskettaa lasta liian läheltä, voi tuntua myös ahdistavalta lastenkirjassa. Realistisessa lastenkirjassa päähenkilöt selviävät kohtaamisestaan haasteista ilman ylikuonnollisia kykyjä. Lapsi voi siten saada lohtua ja varmuutta oman elämänsä haasteisiin. (Ylönen 2000, 88-91.)

Kuolema on vaikea aihe lastenkirjoissa. Realistisesti kuolemaa käsittelevät lastenkirjat ovat yleensä hyvin surullisia. Lapselle voikin olla helpompaa lukea kuolemasta sadun muodossa, jolloin tapahtumat eivät tunnu niin todennukaisilta (Ylönen 2000, 68). Realistisesti kuolemaa on käsitelty esimerkiksi Margareta Thunin ja Cris af Enehielmin kirjassa *Enkelimuksu* (1990, ruotsin-

kielinen alkuteos *Ängelungen*) sekä Riitta Jalosen kirjoittamassa ja Kristiina Louhen kuvittamassa *Tyttö ja naakkapuu* (2004).

Enkelimuksu

Enkelimuksu kertoo lapsen kuolemasta sisaren näkökulmasta. Veeran pikkuveli Olli on kuollut aivokalvontulehdukseen. Seitsemänvuotias Veera ei syö mitään neljään päivään, kunnes viidennen päivän iltana hän kuvittelee näkevänsä Ollin istuvan sängyllään. Kun Veera lähestyy sänkyä, Olli häviää. Veera uskoo, että Ollista on tullut enkeli. Kohdassa, jossa Olli haihtui ilmaan, on tapetissa pieni tahra, mihin Ollilla oli tapana nojata päätään. Veeran olo paranee, kun hän joka aamu kuiskuttelee tahran kohdalla Ollille. Veeran vanhemmat käsittelevät surua omilla tavoillaan. Isä on väsynyt ja tuijottaa vain ulos ikkunasta. Äiti laulaa kaikki osaamansa laulut, kunnes hänen äänensä on käheä. Välillä he kaikki menevät Veeran rakentamaan majaan ja kertovat toisilleen muistoja Ollista. He myös nauravat, itkevät ja suuttuvat toisilleen. Lopulta hautajaiset järjestetään, vaikka äiti haluaisi vain jäädä sisälle. Hautajaisten jälkeen vieraat tulevat Veeran kotiin. Veera pakenee ihmisiä lastenhuoneeseen, muttei osaa kertoa Ollille mitään hautajaisista. Hänen olonsa kuitenkin helpottuu, kun hän ymmärtää, ettei Ollille tarvitse enää kertoa kaikkea, koska Olli on enkeli ja näkee kaiken itsekin.

Enkelimuksu käsittelee kuolemaa vakavasti, mutta kuitenkin lämmöllä. Vaikutelma syntyy rikkaasta tekstistä ja kuvamaailmasta. Mielikuvitukselle on annettu runsaasti liikkumisvaraa. Perheen suru on silti hyvin voimak-

kaasti aistittavissa. Huumorin lisääminen tarinaan hetkittäin raikastaa sitä huomattavasti. Myös vanhempien voimattomuus tilanteessa on kuvattu hienovaraisesti. Cris af Enehielmin ekspressiivinen kuvitus kuvaa hyvin eri tunnetiloja, joita kirjassa käydään läpi.

Tyttö ja naakkapuu

Tyttö ja naakkapuu –kirjassa kuvataan pienen tytön ajatuksia isän kuolemasta ja elämän jatkumisesta. Kirja alkaa tytön pohdinnoilla naakkapuun alla, sillä välin kun äiti on ostamassa junalippuja perheen uuteen asuinpaikkaan. Naakkojen ja puiden kautta tyttö pohtii lähtemistä ja jäämistä. Ajatukset siirtyvät kohti kuollutta isää. Tyttö muistelee isäänsä, hänen lauluaan ja asioita, joita he tekivät yhdessä. Tyttö muistaa myös, miten hän kertoi isänsä kuolemasta koulussa ja miettii, kuinka hän muistuttaa enemmän isäänsä kuin äitiään. Tytön mieleen tulee myös alakerran vanha tati, joka aina tiettyyn aikaan illasta naputtaa patteria merkiksi, että kaikki on

hyvin. Lopussa tyttö palaa äitinsä luokse, joka on saanut junaliput ostettua. Hän hyppii yhdellä jalalla, ja uskoo, että löytää uudessa paikassa ystäviä, jos pääsee äitinsä luokse alle kahdellakymmenellä hypyllä. Hän on perillä neljälätoista hypyllä.

Tyttö ja naakkapuu kertoo elämästä kuoleman jälkeen, kun tuska ei enää ole ylitsepäsemätöntä. Tekstissä yhdistetään lapsen mielikuvitus syvälliseen

pohdintaan kuolemasta ja muistojen olemuksesta. Kieli on lapsenomaista. Jokaisella aukeamalla kuvataan yksi tarina tai muisto.

Kristiina Louhen kuvitus tukee ja korostaa tekstin tunnelmaa. Utuinen jälki on saavutettu liiduilla. Pohdiskeleva ja surumielinen tunnelma välittyy voimakkaasti kuvien kautta. Hahmojen ympärille on jätetty paljon tilaa, mikä rauhoittaa kuvat. Kuvissa on vain vähän yksityiskohtia. Hahmot ovat yleensä paikallaan. Niissä kuvissa, joissa on liikettä, liike on valokuvan tavoin pysähtynyttä.

Yhteenveto

Realistinen lastenkirja voi auttaa lasta hahmottamaan arkipäiväistä ympäristöään. Sen avulla voi opettaa lasta tai tukea lasta surussa ja vaikeuksissa. Sen pääasiallinen tehtävä on kuitenkin satukirjan tapaan viihdyttää lasta. Sen ympäristö vain on satua arkisempi, samoin tapahtumien kulku. On myös tavallista, että muuten täysin realistisessa tarinassa on yksi tai muutama epänormaali tapahtuma, henkilöhahmo tai juonikuvi, joka nostaa tarinan arjen yläpuolelle.

Naapuri

Olen aina halunnut käyttää lopputyössäni kuvitusta. Vierastin kuitenkin pitkään perinteisen kuvakirjan tekemistä lapsille ja hain uusia näkökulmia kuvitukseen. Etsin aihetta sanoma- ja aikakauslehtien maailmasta ja harkitsin tekstittömän kuvakirjan tekemistä aikuisille. En kuitenkaan halunnut tehdä muodollisia kokeiluja ilman sisältöä. Lopulta päädyin kuvittamaan lastenkirjan, koska niille on olemassa selkeä yleisö ja tarve.

Tarinan taustaa

Osallistuin kesällä 2004 WSOY:n järjestämään pohjoismaiseen kuvakirjakilpailuun yhdessä ystäväni Hanna Leinosen kanssa. Hanna opiskelee Taide-teollisessa korkeakoulussa käsikirjoitusta, ja hän halusi minun kuvittavan hänen kertomuksensa. Emme menestyneet kilpailussa, mutta jo tuolloin harkitsin kirjan viimeistelyä opinnäytetyönäni.

Hannan tarina oli hänen omiin lapsuudenkokemuksiinsa perustuva seikkailukertomus *Las Palmas*, jossa päähenkilöt lähtevät etsimään banaanijunaa, joka veisi heidät Las Palmasiin. Las Palmas oli lasten mielissä sadunomainen paikka täynnä outoja eläimiä ja ihmisiä. Kuvittaessani tarinaa pidin siitä kyllä kovin, mutta mielestäni siitä puuttui jotain. Sama tunne palasi tammikuussa 2006, kun lopulta tartuin tarinaan uudelleen kuvittaakseni sen opinnäytetyönäni. Epämääräinen tunne ei kadonnut, vaikka muutin ku-

vitustyyliäni ja koetin löytää tarinaan uusia näkökulmia. Harkitsin opinnäytetyöni aiheen vaihtamista.

Lopullisesti päätin luopua Las Palmasin kuvittamisesta, kun Hanna esitelti minulle uuden tarinan. Se perustuu Hannan avomiehen isän ja hänen kaksoisveljensä lapsuuteen 40- ja 50-lukujen Leeuwardenissa, Pohjois-Hollannissa.

Douwe ja Bert Schaafsma syntyivät vuonna 1946. Heidän äitinsä Anna Schaafsma oli melko vanha poikien synnyttyä, ja pojat olivatkin joka päivä hoidossa naapurissa. Naapurissa asuivat vanhat sisarukset Betty, Sys ja Rudolf. He eivät olleet pojille sukua, vaikka pojat kutsuivat heitä tädeiksi ja sedäksi. Poikien isä Sander Schaafsma halvaantui poikien ollessa kolmetoistavuotiaita.

Koin tarinan heti läheisemmäksi itselleni kuin aikaisemman seikkailukertomuksen; olinhan itsekkin viettänyt suuren osan lapsuudestani isovanhempieni luona naapurissa. Pidin myös ajatuksesta, että lasten lisäksi tarinan tärkeimmät henkilöt olisivat vanhuksia.

Tositapahtumista tarinaksi

Kirjan tarina perustuu oikeisiin henkilöihin ja tapahtumiin. Tositapahtumia piti kuitenkin tiivistää ja dramatisoida kuvakirjaa varten. Teimme Hanna Leinosen kanssa tiivistä yhteistyötä koko prosessin ajan. Minä vaikutin tekstiin ja kirjoittaja vaikutti kuviin. Keskustelujemme pohjalta Hanna kirjoitti tapahtumaluettelon, jonka perusteella aloin pohtia kuvien rakennetta. Hahmoja olin kehittänyt jo aiemmin. Alustava kuvasuunnitelma oli valmis helmikuun lopussa. Kireän aikataulun vuoksi en voinut jäädä odottamaan

tekstin valmistumista. Teksti syntyiikin lähes valmiiden kuvien pohjalta, ei toisinpäin kuten yleensä. Työskentelytapa sopi meille, sillä näimme toisiamme useasti, ja sain tietoja ja vahvistusta ratkaisulleni aina tarvittaessa.

Hahmojen kehittäminen

Lähdin hakemaan jokaiselle kirjassa esiintyvälle hahmolle persoonallisuutta, joka näkyisi hahmon ulkonäössä. Vanhukset olivat mielestäni mielenkiintoisimpia henkilöitä kirjassa ja heille oli helppo hakea persoonallisia ominaisuuksia. Päätin heti, että tädit olisivat hyvin erinäköisiä, jotta heidät olisi helppo erottaa toisistaan. Mielestäni selkein ratkaisu oli tehdä toisesta lyhyt ja lihava ja toisesta pitkä ja laiha. Tiedän, että ratkaisu on hyvin käytetty jo Ohukaisesta ja Paksukaisesta sekä Pekasta ja Pätkästä lähtien, mutta muut kokeilemani vaihtoehdot eivät mielestäni olleet tarpeeksi selkeitä. Käytin myös tietoisesti muitakin stereotypioita hahmoja kehitellessäni. Sedästä päätin tehdä tutkijan ja maailmanmatkaajan, ja ulkoisestikin hän sai vaikutteita Phileas Fogg -tyyppisistä herrasmiehistä.

Pojista ja vanhemmista halusin tavallisemman näköisiä, vastapainona erikoisille vanhuksille. Pojat saivat ulkomuotonsa suomalaisten poikaviikareiden mukaan, jotka jo Topelius esitteli realistisissa lastenkirjoissaan (Lehtonen 2003, 27). He ovat vaaleatukkaisia, laihoja ja ylivilkkaita lapsia, jotka saavat aikaan ongelmia ja tuhoa, vaikka tarkoittavat hyvää. Siitä, pitäisikö pojat pystyä erottamaan toisistaan, kävimme kirjoittajan kanssa pitkiä keskusteluja. Päädyimme lopulta siihen, että poikien eroavaisuus näkyy heidän luonteessaan. Toinen pojista toimii johtajana ja hän on myös uusissa tilanteissa pojista rohkeampi. Toinen pysyy varautuneena.

Vanhempien hahmoihin kiinnitin ajallisesti vähiten huomiota. Jo alkuvaiheessa päätimme kirjoittajan kanssa, että äidin henkinen poissaolo lasten elämästä näkyisi myös kuvissa. Äitiä ei näytetä kokonaisena tai edestäpäin kuvattuna ennen viimeistä aukeamaa. Myös isästä halusin huokuvan masennuksen, joka syntyy, kun nuori mies halvaannuttuaan joutuu sänkyyn loppuelämäkseen.

Piirroksiset

Ihailen taitavia piirtäjiä, kuten Tove Janssonia tai Jukka Lemmettyä, ja halusin lopputyötä tehdessäni myös kehittyä piirtäjänä. Tein luonnokset tussikynällä huokoiselle paperille, ja pidin hiukan suttuisesta jäljestä. Ikäväkseni paperi, jota olin käyttänyt, loppui, eikä sitä tai samanlaista paperia löytynyt mistään. Sileämmällä paperilla tussikynä ei toiminutkaan samoin. Lopulta päätin käyttää nestemäistä tussia ja tussiterää. Tussiterä liukui arvaamattomasti sileällä paperilla, joten sain aikaan epäröivän ja luonnosmaisen viivan, jota olin hakenut.

Tein piirroksiset lähes täysin ilman luonnostelua, koska halusin kuvista rentoja ja viimeistelemättömän oloisia. Halusin, että kuvat eivät olisi täydellisiä, sillä uskon, että vasta virheet saavat kuvan elämään. Kiireisen aikataulun vuoksi päädyin kuitenkin piirtämään kuvia osissa ja liittämään ne yhteen vasta kuvankäsittelyohjelmalla. Ongelmaksi muodostui myös piirrosjäljen kehittyminen työn aikana. Jouduin lopuksi piirtämään muutaman kuvan uudestaan, koska ensimmäisten piirrosten jälki oli selvästi erilaista kuin myöhempien.

Väri

Tein aluksi erilaisia kokeiluja vesi- ja peiteväreillä, mutta en ollut jälkeen tyytyväinen. En myöskään halunnut tehdä liian perinteisen näköistä kirjaa, joten päädyin värittämään kuvat Photoshop -ohjelmalla. Skannasin erilaisia pintoja ja maalasin kuvioita, joita käytin tuomaan vaihtelua tasaisiin väripintoihin. Samalla opin hallitsemaan Photoshop -ohjelman paremmin.

Kirjan värimaailma muuttuu joka aukeamalla. Pysin kuitenkin aina jättämään pieniä viitteitä edellisen aukeaman väreihin ja paikoin myös tuleviin, jotta aukeamista muodostuisi kokonaisuus. Poikien kotona värit ovat murrettuja oransseja ja vihreitä. Näillä väreillä hain kotiin tukahduttavaa tunnelmaa. Naapuriin siirryttäessä värit muuttuvat kylmemmiksi ja raikkaammiksi, kuten violeteiksi ja sinisiksi. Ne kuvaavat avoimempaa ilmapiiriä, mutta niissä ei kuitenkaan ole samanlaista lämpöä kuin kotona voisi olla. Viimeinen aukeama eroaa muista väreiltään. Sitä hallitsee kylmä sininen, joka tuo kotiin lopultakin vapauden ja ilmavuuden tuntua.

Lopulliset kuvat

Hain lopullisiin kuviin ahdistavaa tunnelmaa. Kirja käsittelee vakavia asioita, kuten masennusta, uupumista ja hylätyksitulon tunnetta, joten se oli mielestäni perusteltua. Halusin joka aukeaman olevan tunnelmaltaan hiukan erilainen kuin edeltävät aukeamat. Halusin lukijan ikään kuin siirtyvän uuteen huoneeseen aina kääntäessään sivua.

Kansikuvasta keskustelimme kirjoittajan kanssa pitkään, koska halusimme kannen viestivän tarinan ydinajatuksen. Päädyimme kuvaamaan kannessa

pelkän oven. Se houkuttelee avaamaan kirjan ja katsomaan, mitä sen sisältä löytyy. Tapettiin tein maalauksia vanhusten elämän varrelta, jotka syventävät heidän tarinaansa. Tapetissa on myös kaksi valokuvaa, joissa esiintyvät Douwe ja Bert sekä Betty ja Sys.

Taitto

Taittoon vaikutti suuresti tekstin määrä kullakin aukeamalla. Viime hetkillä kirjoittaja päätti vaihtaa suorasanaisten tekstin runomuotoiseen. Halusimme korostaa vanhempien ja lasten yhdessäolon tärkeyttä. Runomuotoinen teksti kannustaa aikuista lukemaan kirjaa lapselle. Runoa ei voi pakottaa tiettyyn palstanleveyteen, ja palstojen leveydet muuttuvatkin runojen mukaan.

Hain keinoja yhdistää tekstin osaksi kuvaa. Olen vaihdellut palstojen muotoja korostaakseni kuvia ja liikkeen tuntua. Olen myös yhdistänyt käsinkirjoitettua tekstiä leipätekstiin korostaakseni huudahduksia.

Halusin myös rytmittää tarinaa, sekä liikkeen ja pysähtyneisyyden vaikutelmilla, että tumman kuvapinnan ja valkoisen tilan vaihteluilla.

Fontit

Leipätekstissä käytin Chaparralia. Halusin modernin fontin, joka ei kuitenkaan olisi liian kylmä. Chaparralissa on antikvoiden pehmeyttä, mutta siinä on myös vaikutteita slab serif -fonteista, mikä antaa sille ryhtiä. Leipätekstin pistekoko on 12 pistettä. Lasten kuvakirjoissa leipäteksti on usein vielä suuremmalla, mutta koska kirjaa on tarkoitus lukea yhdessä aikuisen kanssa ja tekstiä on paikoin melko runsaasti päädyin keskisuureen kokoon.

Formaatti, paperi ja paino

Halusin aukeamasta melko leveän, joten päädyin nopeasti valitsemaani formaattiin. Kirjan sivun koko on 240 × 222 mm. Päädyin sidottuun kirjaan ja koviin ylivetokansiin, koska ne antavat arvokkaan vaikutelman. Paperi on Munken Lynx 150 g itse kirjassa. Kansissa ja tapetissa on käytetty samaa paperia 115 grammaisena hyvän taipuisuuden varmistamiseksi. Kirja on painettu Kirjapaino Markprintissa ja sidottu Tuoterenskaassa.

Arviointi

Kirjan tekeminen oli hyödyllinen kokemus ja koen oppineeni paljon. Se oli myös paljon uuvuttavampi työ kuin olin etukäteen kuvitellut.

Suurimman ongelman minulle tuotti ajankäyttö. Olisin halunnut jatkaa kirjan tekemistä vielä pitkään. Eniten nautin kuvien piirtämisestä ja hahmojen suunnittelusta. Käytinkin siihen huomattavasti enemmän aikaa, kuin kuvien värittämiseen tietokoneella tai taiton suunnitteluun, joten niihin asioihin olisin halunnut panostaa vielä lisää.

Juuri nyt minun on vaikea arvioida lopullista teosta objektiivisesti. Siinä on kohtia, joista pidän, ja kohtia, joista en pidä. Halusin kirjaan luonnosmaisuutta ja rentoutta ja siinä mielestäni onnistuin.

Aihe kiinnosti minua, ja jaksoin paneutua siihen loppuun asti. Oli myös ilo huomata kehittyneensä piirtäjänä prosessin aikana, vaikka se tarkoittikin ylimääräistä työtä joutuessani piirtämään samoja kuvia useaan kertaan.

Työskentely hyvän ystävän kanssa oli useimmiten antoisaa, ja hyödyin keskusteluistamme paljon; kiitos Hanna! Välillä hermot kiristyivät puolin ja toisin, mutta ongelmat selvitettiin hakemalla ratkaisuja, joihin molemmat olivat tyytyväisiä.

Huolimatta kiireestä, stressistä ja unettomista öistä, ajan loppumisesta kesken ja pienistä virheistä, olen tyytyväinen työhöni. Tyytyväinen olen myös siitä, että työ on lopultakin valmis.

Lähteet

- Havaste, P. 2001. Kotimainen kuvakirja kohti uutta nousukautta. Teoksesta Tutkiva katse kuvakirjaan. Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, Tampere, 51-55
- Heinimaa, E. 2001. Kuvakirjat lapsen ja aikuisen maailmassa. Teoksesta Avaa lastenkirja. Lasten Keskus, Helsinki, 142-163
- Karjalainen, M. 2001. Realistisen lastenkirjan lapsikuva. Teoksesta Avaa Lastenkirja. Lasten keskus, Helsinki, 56-84
- Lehtonen, M. 2003. Puoli vuosisataa lastenkirjailijana – Zacharias Topelius. Teoksesta Pieni suuri maailma. Tammi, Helsinki, 20-31
- Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut. Tammi, Helsinki

Kuvakirjat

- Bergström, G. 1997. Mikko Mallikas on oikukas. 5. painos. Tammi, Helsinki
- Jalonen, R. 2004. Tyttö ja naakkapuu. 3. painos. Tammi, Helsinki
- Korolainen, T. 1991. Kuningatar Iida Iso. Tammi, Helsinki
- Mickwitz, C. 1975. Jason. Tarina tavallisesta pienestä pojasta. Weilin+Göös, Helsinki
- Parvela, T. 1999. Annan ja Antin aamutouhut. Weilin+Göös, Helsinki
- Thun, M. 1990. Enkelimuksu. Tammi, Helsinki

Liitteet

Runo

(1)

Älä turhaan hätkähdä, kumpi on kumpi
saattoivat vain omat vanhemmat nähdä.

Meitä salainen tieto auttaa:
Ainoastaan Lasse
reikäisiä raitasukkia rakastaa.

”Kahvia...”, Papu supattaa.
”Isälle”, kuiskaa Lasse.

Höyhentyyny lentää.
Isä kiljuu, huitoo, huutaa!
Tosiaan on kahvi tarpeeksi kuumaa.

Äitiä ei naurata.

Isä on sairas, eikä ilman äidin apua
pärvä, saa puhdasta pyjamaa ylleen

NYT POJAT PIHALLE!

(2)

Näin korkealle Papu ja Lasse eivät olleet
koskaan kiivenneet.

(3)

Koivun oksan rusahdus!
Ikkunaluukun kolahdus!

Takapuolen tömähdys!
Persialaismaton pölähdys!

Kristallikruunun helähdys!
Shhh...shhh...

Aniskarkin tuoksahdus lihaliemen
lemahdus messinkikongin kumahdus
kengänkoron kopsahdus!

PIILOON!

(4)

Liemikulho liukui hiljalleen pöydän poikki...

(5)

”No päivää!” Toivotti kolme vierasta suuta
yhteen ääneen.

(6)

Signe hyökkää oikeaa laitaa... harhauttaa.
Josefiina nousee keskialueelle.
Ruudolf kumartuu,
sen minkä vanha selkä kestää
koukkaa, estää, suojaa vasenta laitaa.
Signe torjuu
kuin koivusta veistetty
kävelykeppi.
Josefiina kurottaa...
kurottaa...kurottaa
ja nappaa
pojat syliinsä!

NIIDEN KORVISTA NOUSEE
VAALEANPUNAISTA SAVUA!

Papu kiljuu. Lasse peittää silmänsä käsillään.
Minne lapasetkin ehtivät kadota?

(7)

Hyvät pojat olkaapas hyvät
ottakaa tästä pastillit.
Jaksatte kulkea raput kaikki
kymmenen askelmaa alas
kotiovelle.

Tervetuloa vierailulle, mutta
ensikerralla etuoven kautta!

HYI olkoon miten väkeviä!

Lasse ja Papu piilottivat tahmeat
vaaleanpunaiset anispastillit salaa syvälle
taskuihinsa.

(8)

Uusi päivä!
Aamupala joka aamuinen:
Neljä tyhjää tuolia,
äiti töissä, isää ei saa häiritä.
Kaksi jäähtynyttä teekuppia.
Kaksi leipää, päällä
lempijuustoa

(9)

TERVETULOA

Kymmenen.

Yhdeksän. Yhtä aikaa! Nyt!

Kahdeksan. Sinäpä.

Seitsemän. Sinä ensin.

Kuu-u-si

Taällä on niin hiljaista...

Lukisivatkohan ne meille jotain?

Voisiko?

Viisi.

Sopisiko?

Uskaltaisiko?

Hukkasin lapsen pöydän alle.

Niin teit!

Minä taistelin!

Neljä.

nappasi sinua kauluksesta kiinni?

kuin tiikeri

Kolme. Näitkö miten täti loikkasi,

Kaksi. Lasse irvistää.

Anispastillit.

Yksi. Papu muistaa.

Mennäänkö?

(10)

Signe herättää sinisen karhun talviuilta.

Se on hurja, hurja
otus,
mutta tottelee Signeä
kuin pikkuserkkunsa
pussikarhu.

(11)

Signen tiukkaan nutturaan tarvitaan
näin pitkät, paksut ja aaltoilevat hiukset.

(12)

MINÄ!
MINÄ!
MINÄPÄS!
MINÄPÄS!

Yksi kerrallaan
lähtevät laivat Rotterdamin satamasta
myrskyväälle merelle.

Vain yhden matkalaisen
jaksaa kantaa riippusilta
yli Viktorian putouksen.

Lontoon punaista bussia ajamaan
tarvitaan vain yksi
kuski vuorollaan.

Perun korkeimmalla kohdalla
polku pitkin vuoren reunaa
kiemurtaa.
Jakit, laamat, lampaat ylväästi
peräperää taivaltaa.

Mikroskoopista irvisti kärpänen

(13)

Noin vanha ja kurttuinen!
Kahdeksankymmentä
syntymäpäivää takana
Josefiinan ryppyjen!

Yksi ryppe kohti jokaista juhlaa,
näytelmää.
Samat rypyt huijarin, kuningattaren,
rosvon ja leipurin
kasvoja vuorollaan verhoaa.

Lattialle leijailee terälehdet kultaisten
ruusujen.

(14)

Hyvät pojat olkaapas hyvät
ottakaa tästä pastillit.
Jaksatte kulkea raput kaikki
kymmenen askelmaa alas
kotiovelle.

Kotona kalakeitto oli kylmennyt
ja äiti tulipunainen raivosta.

Niin totuus naapurien luona kyläilystä
jäi pojilta kertomatta.

(15)

Täysikuu, täysi työ.
Keskellä yötä, äiti huokaa,
tekee työtä.
Kaivaa esiin likaiset pöksyt poikien
ja sitten, aivan yllättäen
alkaa sataa!

Yllä päällä
kaikkialla
pomppii, ryöppyää
pelkkää vaaleanpunaista!
Nilkkojaan myöten äiti kahlaa
vaaleanpunaisessa raesateessa, nauraa
maistaa rakeen.

Pesukone yskähtää.
Hörppää, nikottelee.

Sade loppuu.

Äiti parkuu,
irvistää:

LASSE JA PAPU HETI TÄNNE!!!

Ei ole naapuriin mitään asiaa
teillä enää koskaan!
Sotkemaan ja vaivaamaan,
karamelleja ryöväämään!

(16)

PLING-PLONG

Papu hotkaisi lihapullan väärään kurkkuun,
kun Josefiina, Ruudolf ja Signe tupsahtivat
keittiöön
ja esittelivät itsensä äidille.

Mäkä-mäkä bākā-bākā.
Buu buu mää.
Jäkä-jäkä dägä-dägä duu.
Dipadapa dam?
Dipadapa dam.
Jäkä-jäkä? Tākā-ākā.
Buu buu!
Mää.

Tältä aikuisten keskustelu Lassen ja
Papun korvissa kuulosti. Niin vauhdilla
se poukkoili pitkin keittiötä. Tämän
keskustelun aikana äidille selvisi, etteivät
Lasse ja Papu olleet suinkaan varastaneet
anispastilleja naapurista. Päinvastoin:
Naapurit olivat jo ehtineet kaivata poikien
naurua.

Äiti räpytteli pökertyneenä silmiään. Hän
ei muistanut itse siivonneensa. Mihin
roskapussit ja tiskit olivat ehtineet kadota?

”Suonette anteeksi, lainaamme teidän
poikianne hetkeksi”, Signe pyysi äidiltä.

Mutta äiti oli jo nukahtanut.

(17)

Josefiina iskee Signelle silmää,
Ruudolf rykäisee:

”On olemassa muuan vanha taika,
eräs salaisuus,
jolla taataan äidin onnellisuus.
Taika on nimeltään päiväunet,
torkut, nokkaunet, nokoset.
Jalat tyynylle,
televisio jähylle.”

Lasse ja Papu painoivat korvansa vasten
kotiovea.
Mitä sieltä kuuluikaan?

Toden totta!
Kotoa raikui rappukäytävään äidin mahtava
kuorsaus!

(18)

Tänään ei kiirettä, ei hötky-hätää ei
kerrassaan
minkäänlaista.
Tänään lentää kello ikkunasta
ulos. Mekomakin harakka!
Tänään keitetään kahvit,
pistetään marjamehut porisemaan! Ehkä
murustetaan hieman vuoteeseen.
Tänään katsellaan kaikki yhdessä katossa
kävelevää karpästä...

Koko päivä.

Kuva-analyysi

Kansi: Kannessa on kuvattu naapureiden, eli Signen, Josefiinan ja Ruudolfin ovi. Kannessa ei ole esitelty päähenkilöitä, toisin kuin yleensä. Pelkkä ovi herättää kysymyksen, mitä oven takana on ja kannustaa avamaan kirjan. Lukija voi astua päähenkilöiden paikalle kirjan tärkeimmällä hetkellä, kun he päättävät palata naapuriin. Ovessa on viitteitä sen takana asuvista ihmisistä. Kerjääminen ja kaupustelu sallittu –kyltti kuvaa avoimuutta ja ystävällisyyttä vieraita kohtaan. Alhaalla oleva kolkutin kertoo puolestaan lasten huomiioon ottamisesta. Takakannessa kuvattu nojatuoli on samoin viite tulevaan tapahtumaan; samassa nojatuolissa Signe lukee pojille kirjaa.

Tapetti: Tapetin kuvittelin käytävän seinäksi Signen, Josefiinan ja Ruudolfin asuntoon. Vanhusten eletty elämä on kuvattu siinä vanhojen valokuvien muodossa.

Tittelisivu: Tittelisivulla käytin samaa käsintehtyä otsikkoa, kuin etukannessa. Kirjan nimi *Naapuri* lukee postiluukussa. Tekijöiden nimien sijoittelu tuo kuvaan liikettä.

1. aukeama: Ensimmäisellä aukeamalla on kuvattu sotkuinen keittiö ja pojat, jotka sotkun ovat osaltaan aiheuttaneet. Isä makaa sängyssä kaatuneet kahvit sylissään. Äiti on kiukkuinen. Hän on suurelta osin kuvan ulkopuolella. Äidin poissaolo poikien elämästä näkyy hänen fyysisenä poissaolonaan kuvituksista. Äiti on läsnä vain huutona.

2. aukeama: Ulos hädetyt pojat ovat kiivenneet puuhun. Korostaakseni tilanteen vakavuutta olen kääntänyt kuvan vaakatasoon.

3. aukeama: Pojat ovat pudonneet puusta suoraan naapureiden olohuoneeseen. Vaaleanvihreällä värillä ja vanhahtavilla esineillä olen pyrkinyt luomaan pojille ja lukijalle uuden ja oudon ympäristön. PIILON! –huudahdus johtaa katsetta pöydän suuntaan.

4. aukeama. Pojat ovat piiloutuneet pöydän alle. Tädit nähdään ensimmäisen kerran poikien näkökulmasta, vain jalkoina. Ongelmia syntyy, kun pojat kietoutuvat peloissaan pöytäliinaan ja tiputtavat ruuat lattialle. Tekstin asettelu korostaa liemikulhon liikettä.

5. aukeama: Lukija näkee naapureiden kasvot.

6. aukeama: Pojat napataan kiinni. Kaarimuodolla olen pyrkinyt korostamaan liikkeen vaikutelmaa, sekä poikien kohtaloa jäädä kiinni. He juoksevat suoraan naapureiden syliin. Seuraavalla sivulla pojat ovat jo rauhoittuneet. Kuvassa näytetään poikien reaktio pahanmakuisiin pastilleihin.

7. aukeama: Pojat ovat taas kotona. Suurilla ja tasaisilla väripinnoilla halusin korostaa tilanteen ankeutta. Pojat haluaisivat mennä isänsä luokse, mutta he eivät uskalla. Alhaalta ylöspäin nouseva runo on ongelmallinen. Yritin korostaa lukusuuntaa suurentamalla Mennäänkö? –sanon pistekokoa. Lukusuuntaa olisi pitänyt korostaa enemmän.

8. aukeama: Tällä ja seuraavilla aukeamilla tutustutaan yhteen naapuriin kerrallaan. Signe kertoo pojille tarinoita ja tanssii teetä keittäessään.

9. aukeama: Pojat riitelevät mikroskoopista. Toisella sivulla on esineitä, jotka kertovat Ruudolfin elämästä. Päädyin mustavalkoiseen aukeamaan, jotta esineiden vanhanaikaisuus korostuisi. Samalla huomio myös kääntyy aukeaman ainoaan väriläikkään; karpäseen, jota pojat katsovat mikroskoopilla.

10. aukeama: Aukeamalla kerrotaan Josefiinan elämästä teatterinäyttelijänä. Kirkkaat värit vahvistavat näyttämömaisyttä. Viereisellä sivulla palataan taas anispastilleihin, joita pojat edelleen inhoavat. He ovat tunkeneet taskunsa täyteen pastilleja, sillä he eivät kehtaa kieltäytyäkään niistä.

11. aukeama: Huomio kääntyy äitiin. Värit ovat harmaita ja sinisiä, lukuun ottamatta kirkkaanpunaisia pastilleja, jotka ovat levinneet ympäri huonetta. Äidin kasvoja ei näe vielä, ainoastaan hänen selkensä ja huitovat kätensä. Pojat olen esittänyt pieninä otoköinä, sillä siltä kuvittelen heistä tuntuvan äidin huutaessa heille.

12. aukeama: Arestiin joutuneet pojat katsovat ikkunasta ulos ja näkevät naapurit. Naapurit huomaavat poikien ahdingon ja kehittävät juonen, joka toteutetaan seuraavalla aukeamalla. Värit ovat vääristyneitä ja alakuloisia.

13. aukeama: Naapurit ilmestyvät poikien kotiin. Keskustellessaan äidin kanssa, he samalla siivoavat talon. Kuvituksessa halusin ilmentää vanhus-ten touhukkuutta.

14. aukeama: Aukeamaa hallitsee koko sivun kuva sinisestä taivaasta, joka myös heijastuu sängyllä oleviin tyynyihin. Pilvet kuvaavat runossa mainittua salaisuutta; päiväunia. Viereisen sivun kuva on näennäisen rauhallinen, äiti on unessa. Pojat kuitenkin ovat edelleen samoja vilkkaita lapsia, ja äidin unet ovat jäämässä lyhyiksi. Pienikin lepo hetki on äidille jo merkittävä ja hän toivottavasti herää tuntien olonsa rauhallisemmaksi kuin aiemmin. Painettaessa taivaan sävyt muuttuivat tummemmiksi kuin olin odottanut, mikä hiukan vaikeuttaa lukemista.

Kuvat

Kansi

Papun ja Lassen kotona on juuri nyt vaikeaa.
Äiti on rättyväsynyt. Isä on niin sairas,
että pystyy oikeastaan vain makaamaan
vuoteessaan.

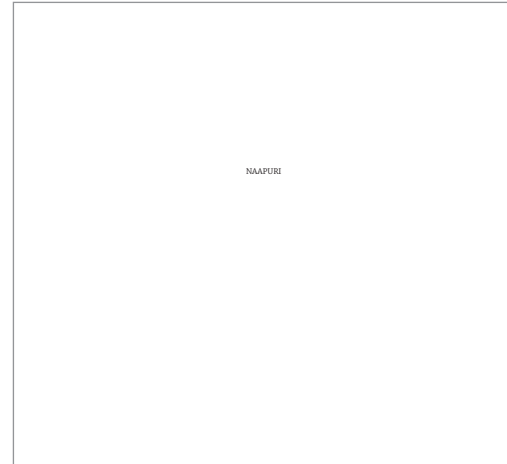
Voi kristallikruunun kilahdus ja
persialaismaton põlähäys, onneksi apu on
lähellä! Erisukummallisilla naapureilla on
Lasselä ja Papulle aikaa.

Tapetti

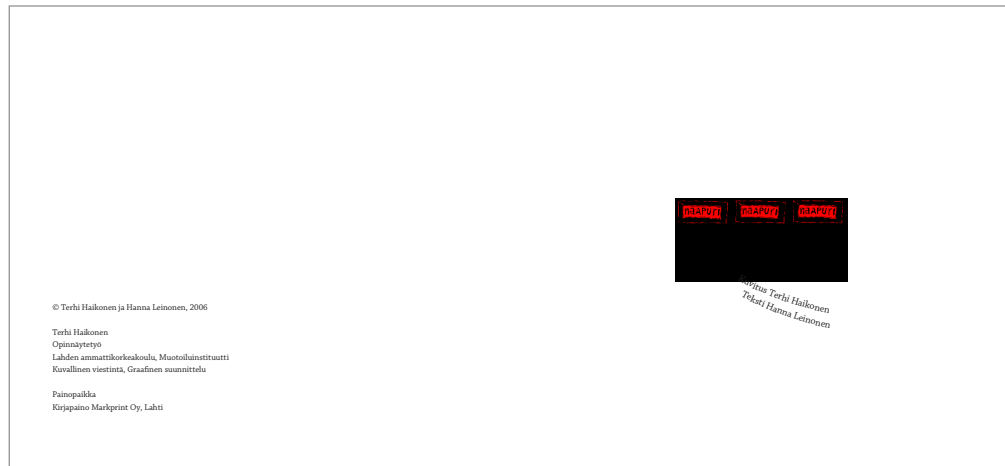

Likatitteli

NAAPURI

Tittelisivu

© Terhi Haikonen ja Hanna Leinonen, 2006
Terhi Haikonen
Opinneytöry
Lahden ammattikorkeakoulu, Maastollainstituutti
Kuvallinen viestintä, Graafinen suunnittelu
Painopaikka
Kirjapaino Markprint Oy, Lahti

© Terhi Haikonen
© Hanna Leinonen

